

CAPUT IV.

DE POTESTATE ECCLESIAE

LEGISLATIVA.

§. XLII.

Habet Ecclesia potestatem ferendi leges.

Ecclēsiā suā *Christus* ita constituit, ut potestatem illi non negaverit cuncta determinandi, quæ ad propositum sibi finem securius faciliusque adipiscendum utilia vel necessaria judicaverit. (§. XXXII.) Harum vero Ecclesiæ præceptionum ea vis est, ut simul obsequii necessitatem inferant. (§. XXXIV.) Unde liquet, eas pro regulis habendas esse, ad quarum præscriptam normam omnem vivendi nos agendique rationem attemperare convenit, cujusmodi regulæ, quoniam *legum* trito nomine venire solent, planum est, in potestate ecclesiastica inesse etiam *jus ferendarum legum*, quod *jus potestatem* Ecclesiæ *legislativam* appello.

SCHOL. Necessitatem legum etiam positivarum in Ecclesia christiana qui neget, nemo est, opinor. Nam quod Cicero sapienter monebat, *sine legum imperio nec domum ullam, nec civitatem, nec gentem, nec hominum universum genus stare, nec rerum naturam omnem, nec ipsum mundum posse* (lib. 3. de legib.); quippe quod istud est vinculum, per quod *respublica coheret, ille spiritus vitalis, quem hæc tot millia trahunt, nihil ipsa per se futura, nisi onus et præda, si mens illa imperii subtrahatur* (Senec. lib. 1. de Clem.): id ad Ecclesiam transferre nihil vetat. Etenim societatem Christianorum, quæ orbem terrarum prope universum complexa, tot sinu suo continet, et tam non lingua magis et

locis quam moribus atque institutis disjunctas nationes, quisquamne est, qui putet ordine magis carere atque externa per leges directione posse, quam alium hominum quantumvis proborum, quantumvis coetum infrequentem? Quis hoc tam numerosum tamque late patens fideium corpus apte credat atque debite contineri posse sine quadam veluti compage legum, quæ sua cuique membro officia, suas functiones describant? Conf. Kahkel. in jur. publ. univers. sect. 2. tit. 2.

§. XLIII.

Hujus juris origo divina est.

Hinc autem porro etiam de origine hujus juris liquet; pars enim est (§. XLII.) potestatis illius, quam Ecclesiæ à *Christo* traditam nuper probavimus (§. XXXIII.): quod ipsum aliis etiam certissimisque argumentis confirmare possumus. Scilicet nova *Christum* mandata dedisse (1), eaque non rationem consiliorum sed legum vim (2) apud omnes gentes habitura (3), divinarum litterarum nobis auctoritate exploratum est. Eam vero potestatem in *Apostolos* subinde collatam (4) vicario jure exercendam (5) usus ipse certissime evincit. Quid enim? An leges *Apostoli* nullas tulerunt? an nullas *Paulus*? (§. XXXIII.) Id ego fatebor quidem non illibenter, ut erant primæ hujus ætatis homines promptissima ad obediendum voluntate, consiliis similia quam legibus instituta videri apostolica; non consentiam tamen, si quis illa è numero legum eximenda contendat. Nimirum consilii ea natura est, ut optionem, ve-

(1) Joann. XIII. 34.

(2) Joann. XIV. 21.

(3) Matth. XXVIII. 19. et 20.

(4) Joann. XX. 21.

(5) Luc. X. 16.

lis an nolis adquiescere, non auferat: *Apostoli* obsequium exigunt (1) quod præcipientis auctoritatem indicat, non lenitatem consulentis. Nec magis possum iis adsentiri, qui pacti nescio cuius, liberæque potius conventionis, quam legis efficaciam in his sibi præceptionibus deprehendisse visi sunt, ea præcipue moti ratione, quod nihil fere rerum illarum, quæ ad salutem totius Christiani cœtus communem pertinebant, sine communi, plebis etiam, suffragatione egisse umquam legantur *Apostoli*. Primo enim hoc perpetuum non fuit: edita quippe ab iis interdum præcepta nulla communis deliberationis facta mentione certum est. Deinde, quæ ex pactis nascitur obligatio, ea quidem non extenditur, nisi in hos, qui sua se ipsi consensione eidem subjiciunt. Cur igitur stringunt apostolica mandata illos etiam, qui nunquam consenserunt? *I. Corinth. XIV.* cur, qui alia omnia agunt? *I. Corinth. V. 6.*

SCHOL. Quod acute observavit vir clar. Plac. Fixl-millner *de reipubl. sacr. orig. divin. Exercit. 2. sect. 2. §. 28.* Totus in eo est Just. Henn. Bohmerus, ut Apostolorum statuendi auctoritatem nullam fuisse præcipuam persuadeat. Agit hoc in primis *in diss. de confederata Christianorum disciplina cap. 3. §. 12. seqq.* quæ est tertia inter dissertationes ad Plinium. At enim, quæ adfert, pleraque sunt ejusmodi, ut haud ægè largiri ea Catholici possimus. Alia sunt valde levia atque incerta, ut mirum non sit doctissimum virum ab omnibus, etiam Protestantibus deseri. Moshemius certe jus ferendarum legum Apostolis aperte adscribit *in Instit. Hist. Eccles. sect. 1. part. 2. cap. 2. §. 3.* Hoc idem faciunt Spanheim, Vitringa, Hartmannus, Semlerus, quibus ipse Bohmerus alibi, etsi præter suam opinionem, adsensus est (§. XL.).

(1) *Act. XV. 41.*

§. XLIV.

Eademque auctoritate Ecclesiæ competit.

Hæc sane ita comparata sunt, ut Moshemius, scriptor gravis minimeque præcipitis iudicii, *Apostolis* eam potestatem non adscripserit tantum, verum *considerate* quoque *justisque de causis* adscripserit. Miror autem, lectissimum virum illam *Apostolis* ita vindicasse, ut negaret successoribus. Nam quæ instituendæ primum (§. XLII.), ac conferendæ potestatis causa fuit (§. XLIII.) eadem, ut ad successores in regimine Episcopos nihilo diminuta transiret, nonne prorsus exigebat? Distinguit ille, scio; duplex in *Apostolis* munus, *Doctoris* et *Legati extraordinarii* summa cum potestate divinitus missi, quorum illud quidem ad successores derivatum fatetur, non vero isthoc etiam (1). Sed qui ita sentiunt, qua ratione conficiant, docendi quidem munus, non etiam statuendi jus perpetuum esse in Ecclesia oportere, ego non intelligo profecto. Nam si, quod necessaria doctrina sit, inde colligunt doctorum necessitatem, cur non æquo nobis jure adfirmare liceat, necessarios esse in Ecclesia latores legum, quippe quæ sine his non magis diu esse felix potest? (§. XLII.) Video enim hoc nec ipsos quidem adversarios revocare in dubium. Qui, etsi jus hoc alius quidem summis Principibus, alius cœtui ipsi Christianorum, alius demum synodis tribuant: in hoc tamen mirifice consentiunt omnes, carere legibus Christianorum civitatem non posse; ac proinde oportere esse aliquem, qui rogandis etiam legibus providere possit, ne quid res christiana publica detrimenti patiatur (2). Hunc autem quem esse rectius statuemus, quam Episcopos, quibus *Christus* ipse regendæ

(1) *Inst. hist. christ. sect. 1. part. 2. §. 3.*
 (2) *Floerck prænot. jur. eccles. §. 1.*

Ecclesiæ curam per *Apostolos* commendavit? (§. XXII.) Nam quæ ex donis *Apostolorum* extraordinariis ratio peti solet, eam, nisi liquido demonstretur, dona hæc ad confirmandam statuendi potestatem, nihil vero ad doctrinam Evangelii animis fidelium suavius insinuandam pertinuisse (quod quidem ut demonstrare quisquam possit, vehementer ambigo) evidens est, ad hanc roborandam opinionem nihil habere momenti, præcipue quum illi advesetur omnium retro sæculorum usus: quem nihil fuisse aliud quam iniquam usurpationem Episcoporum priscae ætatis, aut seditiosam omnium conspirationem, qui potest, credat; ego à me non impetro (§. XXXIV.) Conf. Greg. Zallwein. tom. 2. pag. 13. 22.

SCHOL. I. Hoc jus Imperatores ipsi tantum abest ut Ecclesiæ Christianæ abjudicarent, aut profiterentur illud etiam palam, legibus suis munirent, coercendosque sciscerent, qui sacris Patrum institutis malitiose adversarentur. Unum audire juverit Justinianum majestatis suæ minime prodigum Imperatorem. *Si civiles leges* inquit *ille in præf. Nov. 137. quarum potestatem nobis Deus credidit, firmas ab omnibus custodiri ad obedientium securitatem studemus, quanto plus studii adhibere debemus circa sacrorum canonum et divinarum legum custodiam quæ super salute nostrarum animarum definitæ sunt?* Et cap. 1. *Si enim illa, quæ à laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquisitionem et vindictam manere; quomodo à sanctis Apostolis et Patribus super omnium hominum salute canonice statuta despicere patiemur?*

SCHOL. II. Bohmerus *cit. dissert. cap. 4. §. 17.* ut christianæ societatis leges conventionales esse ostenderet, validum sibi præsidium reperisse visus est in epistola Plinii ad Trajanum Imp. in qua de Christianis præter alia refert, *hanc in iis fuisse summam vel culpæ suæ vel erroris, quod essent soliti stato die ante lucem convenire, carmenque Christo quasi Deo dicere secum in-*

dicem, seque sacramento non in scelus aliquod obstringere, sed ne furta, ne latrocinia, ne adulteria committerent, ne fidem fallerent, ne depositum appellati denegarent, cet. At infirmum hoc præsidium est ad id, quod Bohmerus intendit, comprobandum, nisi quis furta etiam, latrocinia, adulteria licita fuisse, aut impunita Christianis ante credat, quam sacramento se ad ea vitanda obstringerent, quod absurdum est. Non magis huic opinioni testimonia favent Patrum, qui neminem, nisi prævia sponsione ad sacrum baptisma admissum perhibent. Nam hoc quidem verum est. Nemo ad societatem Christianorum recipiebatur, nisi qui dogmata se Christi ac præcepta omnia servaturum spondisset. Bingham. *orig. eccles. vol. 4. pag. 270. seqq.* Sed quid hoc ad causam Bohmeri? Qui civiles societates primi condiderunt, mutua se consensione, viresque suas unierunt ad communem securitatem procurandam, neque cuiquam ad eam societatem viam patere voluerunt, nisi qui in eandem unionis subjectionisque legem consensum suum accomodasset. Num ob id omnes civiles leges conventionales esse putabimus? Eadem in Ecclesia ratio est. Omnibus enim Christi præceptis qui obedientiam spondet in baptismo, is ea præcepta easque leges non excludit, quibus instituta à Christo hierarchia, et necessaria ad unitatem conservandam membrorum subordinatio nititur, quæ regendi parendique partes ita sapienter distribuit, ut alii præsent, alii vero subsint (§. XIII.). Quæ igitur causa esse potest, quæ nos Ecclesiæ instituta infra legum dignitatem cogat detrudere? Conf. Ans. Molitor *in diss. de potest. eccles. legislat. §. 2. n. 8. seqq.*

§. XLV.

Objectum hujus potestatis.

Itaque jus Ecclesiæ, quod in rogandis legibus san-

ciendisque versatur, firmiore nititur ratione, quam ut eripi eidem, et in alium transferri temere possit: competitque illud non omnibus etiam de plebe Christianis, verum Præpositis ecclesiarum libera quidem atque independente auctoritate; ad ædificationem tamen corporis *Christi*, non ad ejus destructionem exercendum (1). Neque enim canonum ecclesiasticorum vel alius est, quam qui Ecclesiæ *fnis*, id est, fidelium interna salus (§. VI.) vel *objectum* aliud, quam negotia fidei ac morum (§. XXXIX.) et disciplinæ ecclesiasticæ (§. XL.) ad eum scilicet modum constituendæ, ut rerum publicarum felicitatem promoveat, non destruat. (§. XLI.) Nullane igitur Ecclesiæ in rebus ac negotiis profanis potestas est, inquires? Est vero, inquam; sed in iis ad æternam salutem *dirigendis*, non etiam pro arbitrio *disponendis*. Spiritualis Ecclesiæ potestas est (§. XXXV.) cui regendas animas commisit *Deus*, regna gubernanda non commisit. Apposite *Osius* ad Constant. Imp. *Tibi Deus imperium commisit, aiebat, nobis, quæ sunt Ecclesiæ, concredidit. Et quemadmodum, qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ: ita et tu cave, ne, quæ sunt Ecclesiæ, ad te trahens magno crimini obnoxius fias. Date, scriptum est, quæ sunt Cæsaris, Cæsari, et quæ sunt Dei, Deo. Neque enim fas est nobis in terris imperium tenere, neque tu thymiamatum et sacrorum potestatem habes Imperator. Apud S. Athanasium.*

SCHOL. Hæc ita quum sint, quid iis faciemus canonibus, decretis, constitutionibus, quæ sunt frequenter de rebus mere profanis editæ? dicam quod sentio pro ingenio meo aperte ac candide: constitutiones, quæ juribus Regum ac Principum majestati propriis derogant, nullius esse roboris contendo. *Opinio enim illa, inquit Natalis Alexander, quæ Ecclesiæ, vel Romano Pontifici potestatem tribuit, etiam indirectam, in tempora-*
 (1) II. Corinth. cap. XIII. 10.

lia Regum ac Principum supremorum, falsa est, erronea, verbo Dei et doctrinæ Patrum adversa. In Hist. Eccles. sæc. XIII. diss. 3. art. 3. cui junge diss. 2. ad sæc. XII. art. 9. In ceteris autem interpretandis et ad mentem Ecclesiæ explicandis placent vehementer quæ observavit doctissimus Gibertus prolegom. part. prior. tit. 8. sect. 1. qui omnino videndus est.

§. XLVI.

Ejusque efficacia.

Vis legum ecclesiasticarum ad omnes Christianos pertinet. Ac de fide quidem ac morum decretis expedita res est (§. VIII. et XXXIX.); canones vero, qui de rebus naturali jure ac positivo divino non vetitis ad ordinem externum componendum feruntur, plerumque non hoc solet consilio edere Ecclesia, ut ubique locorum necessario admittendi sint. Novit enim nec omnium temporum, nec locorum omnium eandem esse utilitatem. Novit sæpe ipsam consuetudinis mutationem, et si adjuvet, novitate perturbare (1). Novit denique, quum potestatem sibi conceptis verbis datam non ignoret in ædificationem, non in destructionem (§. XLV.), hæc eam utique moderatione exerceri oportere, ut ne quid præter necessitatem obrudatur fidelibus, quod aliquo pacto offendere illos possit. Hæc quippe *christianismi est regula*, inquit *Chrysostomus* (2), *hæc illius exacta definitio; hic est vertex supra omnia eminent: publicæ utilitati consulere.* Quæ quidem in Ecclesia utilitas disjuncta non est ab utilitate singulorum fidelium (§. VI. Cor. ult.). Neque huic conditioni si civiles leges obnoxie non sint, eandem nobis licebit ab ecclesiasticis removerè: amplum enim inter utramque legem

(1) August. epist. 54. alias 115.

(2) Hom. 23. in prior. ad Corinth.

discrimen intercedit, ut imperium differat à principatu sacro, qui in dilectione debet esse positus, non in timore corporali (§. XXXVII.) Quo fit, ut leges, quæ ab hoc principatu proficiscuntur, non necessitate, sed voluntate, non timore, sed dilectione subditorum niti debeant. *Vel maxime id lex nostra et legislator noster sanxit*, ait *Gregorius Nazianzenus* (1), *ut grex non coacte, sed sponte ac libenti animo pascatur*. Quo etiam refero illud *Chrysostomi* utramque potestatem comparantis: *Legibus ac mandatis omnia peraguntur* (scilicet in republica), *hic vero* (in Ecclesia) *nihil tale*. *Neque enim licet ex auctoritate præcipere*: non quod omnem præcipiendi auctoritatem à societate Christianorum alienam existimet, sed quod ea semper Ecclesiæ Catholicæ mens sit, ut novis disciplinæ decretis obligari nolit ecclesias non sine ratione ab iis recipiendis alienas, aliisque legibus ac consuetudinibus jam pridem addictas, et novarum impatientes. Verissima est *Leonis P. IX.* sententia: *nihil obsunt saluti credentium diversæ pro loco et tempore consuetudines, quando una fides per dilectionem operans bona quæ potest, uni Deo commendat omnes* (2). Et *Gratiani* altera: *Privatis constitutionibus et propriis informationibus unaquæque ecclesia pro locorum varietate, prout cuique visum est, subsistit et regitur: dist. 11. can. 8.*

SCHOL. Conf. de *Marca lib. 2. cap. 16.* Dum vero res disciplinam ecclesiasticam spectantes potestati Ecclesiæ penitus subducit *Lochsteinius part. 2. cap. 9. §. 11.* (si modo doctissimi viri mentem assequor ego) id fateor, probare non possum. Quid enim tot vetustissimorum conciliorum canonibus faciemus, quorum, quando ad pacem Ecclesiæ conservandam restituendamve opus videbatur, executionem etiam censuris propositis urgebant prudentissimi juxta ac mitissimi Patres? quod pro-

(1) *In Apolog.*

(2) *In Epist. ad Mich. §. 29. tom. 6. Conc. Hard. pag. 927.*

barem, nisi constaret omnibus. Rectius proculdubio de *Marca loc. cit. §. 16.* *Vis ergo et imperium legis à sola Ecclesia pendet, sed executio vim sortitur à consensu eorum, quorum maxime interest.* Quapropter cum temperamento quodam recipienda sunt, quæ *Auctor princip. jur. publ. eccles. cathol. cap. 6. §. 1. et 2.* in hunc modum scribit: *Quæ Patribus conciliatis placuerunt, vocabantur canones, id est, regulæ, modesta appellatione provide electa, ne, si leges dicerentur, invidia dedissent fomentum imperantibus. Hæ regulæ ubi primum à sacerdotibus fuerunt conditæ, exhibebantur Principi, ut ejus auctoritate transirent in leges et sanctiones.* De qua vid. de *Marca lib. 2. cap. 10. §. 9. et 14.*

§. XLVII.

Posteaquam leges publicatæ sunt.

Præter hoc autem, ut effectum sortiantur leges, necessaria promulgatio est: nulla enim religione ad observantiam earum teneri potest, qui sententiam juste ignorat. Modum vero ac rationem promulgandi docere nos veteris Ecclesiæ consuetudo potest: quam quum intueor, eam video *Patrum* certam fuisse sententiam, ut canonum in conciliis conditorum necessariam per singulas provincias publicationem crederent. Non est dubium hanc consuetudinem ab exemplo *Apostolorum* sumpsisse originem, quos constat ex actis eorum à *Luca* consignatis legem in causa *Antiochenæ ecclesiæ* rogatam, non *Hierosolymis* dumtaxat solemnem formulam, verum omnibus etiam ceteris, ad quos ea controversia pertinere poterat, promulgasse. *Act. XV. 22. seqq.*

SCHOL. Adscribo locum pluribus de causis memorabilem. *Tunc placuit Apostolis et senioribus cum omni ecclesia, eligere viros ex eis, et mittere Antiochiam cum Paulo et Barnaba Judam, qui cognominabatur Bar-*

sabas, et Silam viros primos in fratribus, scribentes per manus eorum. Apostoli et seniores fratres, his, qui sunt Antiochiæ, et Syriæ, et Ciliciæ fratribus ex gentibus salutem. Quoniam audivimus, quia quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis, evertentes animas vestras, quibus non mandavimus: placuit nobis collectis in unum eligere viros, et mittere ad vos cum charissimis nostris Barnaba et Paulo, hominibus, qui tradiderunt animas suas pro nomine Domini nostri Jesu Christi. Misimus ergo Judam et Silam, qui et ipsi vobis verbis referent eadem. Visum est enim Spiritui Sancto et nobis, nihil ultra imponere vobis oneris quam hæc necessaria: ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum, et sanguine, et suffocato, et fornicatione, à quibus custodientes vos, bene agetis. Valet. Illi ergo dimissi descenderunt Antiochiam, et congregata multitudine tradiderunt epistolam. Quam quum legissent, gavisissimi sunt super consolatione: Paulus vero electo Sila profectus est, traditus gratiæ Dei à fratribus. Perambulabat autem Syriam et Ciliciam confirmandus Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum et seniorum.

§. XLVIII.

Per singulas provincias.

Hinc tractus est mos, quem post deinde à conciliis generalibus conservatum religiose indubitata pristini ævi monumenta probant. Concilium Arelatense I. quod ex omnibus pene occidentis provinciis Constantini imperio coactum est, post damnatam hæresim Donatistarum, viginti et duobus canonibus disciplinam ecclesiasticam constituit. At quum non censeret æquum iis populum christianum teneri prius quam per provincias publicati fuissent, eam curam Sylvestro Pontifici commendabat, ut, qui majores dioceses teneret, per eum

potissimum omnibus insinuarentur (1). Idem faciebat Nicæna Synodus eodem Imperatore celebrata, scriptisque ad omnes, qui Concilio non interfuerunt, Episcopos litteris, quæ decreta essent, significabat: *Eaque litteris ad vos perscribere necessarium visum est*, ait, *ut intelligere positis, cum quæ ibi in questionem et disquisitionem vocata, tum quæ decreta sancitaque sint.* (2) Sardicensis vero Patres, quæ sibi causa existerit, ut definitiones suas ad Julium P. mitterent, his verbis explicant: *Tua autem excellens prudentia disponere debet, ut per tua scripta, qui in Sicilia, in Sardinia, et in Italia sunt, fratres nostri quæ acta sunt et quæ definita cognoscant, et ne ignorantes eorum accipiant litteras communicatorias, quos extra Episcopatum justa sententia declaravit* (3). Unam his addo Ephesini Concilii epistolam, qua certiores reddit Episcopos, Presbyteros, Diaconos atque plebem christianam universam de rebus ab se adversus Cælestium, Pelagium, Joannem Antiochenum ceterosque ejusdem factionis socios gestis, hac subjecta ratione: *Quoniam oportebat et absentes à sancta Synodo morantesque in urbibus et provinciis ob aliquod impedimentum sive ecclesiasticum sive corporeum, non ignorare quæ de ipsis sunt constituta* (4). Eandem rationem sequutos Patres in conciliis, quæ post hæc habita sunt, et Pontifices quoque in publicandis suis decretis probarem, si probatione diligentiori egeret res omnibus notissima.

SCHOL. Plura exempla hujus consuetudinis habentur in Codice Theodosiano. Constantius Imperator mittit legem de Romanæ ecclesiæ clericorum privilegiis ad Felicem Papam, ut in ecclesiis Romanæ provinciæ legatur *ann. 360. lib. 16. tit. de Episc. eccles. et*

(1) Tom. 1. Concil. Hard. pag. 262.

(2) Socrates lib. 1. cap. 9.

(3) De Marca lib. 2. cap. 15. §. 5.

(4) De Marca loc. cit. §. 6.